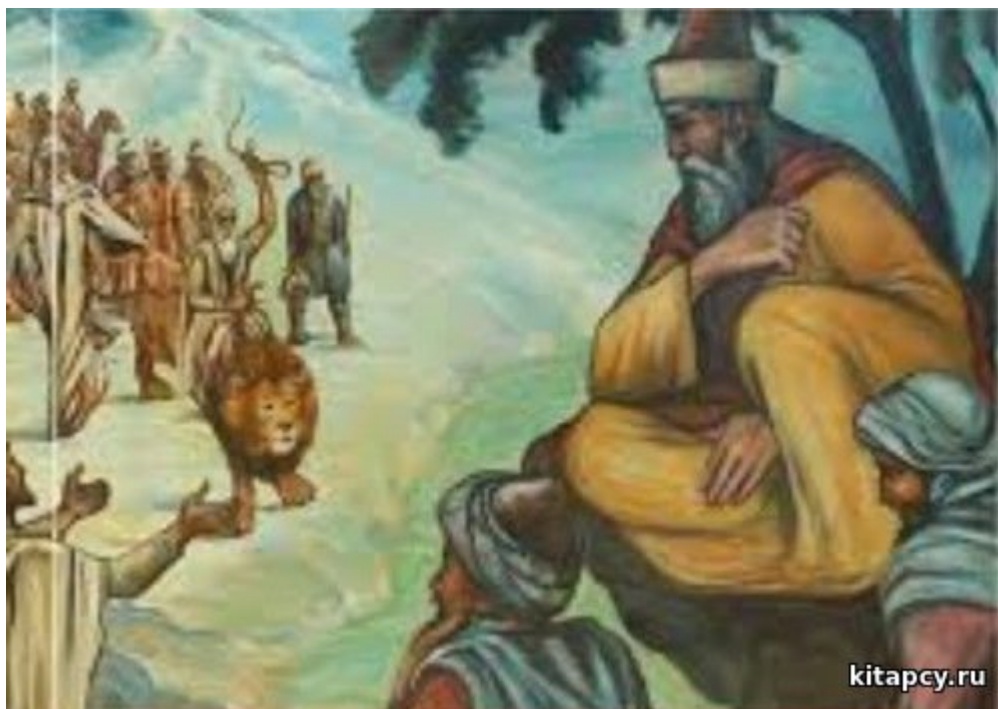

Alymyň ukusy jahylyň ybadatyndan has ýokardadyr!

Category: Filsofiýa, Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe, Sözler
написано kitapcy | 26 января, 2025

Alymyň ukusy jahylyň ybadatyndan has ýokardadyr! ALYMYŇ UKUSY
JAHYLYŇ YBADATYNDAN HAS ÝOKARDADYR!

Hudaýyň atlaryndan biri-de Rebdir, ýagny öwredýän, terbiýeleýän manysyny berýär. Gurhan bolsa, «Ok!» diýip başlaýar: okamak, ýaradylyş, söýgi, galam, öwrenmek ilkinji inen aýatlardaky düşüňjelerdir. Bu düşüňjelere barlygy aňlamagyň, manylandyrmagyň açarsözleri-de diýip bolar. Okamak – bilmek, düşüňmek, aň etmek-aklyňy işletmek diýmekdir, okamak – duýmak, göz ýetirmekdir. Wahýý bu düşüňjeleriň üstünde aýratyn durup geçýär, çünki wahýnyň özi okamakdyr. Wahýý ilki adamyň ýaradylyşynyň, tebigatynyň, tebigatda bolup geçýän zatlaryň okalmagyny, öwrenilmegini isleýär. Sebäbi okamaýan, pikirlenmeýän, aň-düşüňje döretmeýän jemgyýetleri maň ýaly islän ugruňa sürübermeli.

Ýüzlenme öwrenjek bolýan, aň edýän, düşüňýän, pikirlenýän adama... Dürli-dürlilik ýüze çykarýan, ukyny ybadatdan haýrly kyldyran zat pikiriň özüdür. Hezreti pygamberimiz (s.a.w) «alymyň ukusy jahylyň ybadatyndan haýrlydyr» diýmek bilen,

hut şuny ýüze çykarýar. Hemişe öwrenýän adam bolmak aňsat däl, belki-de entek diňe adam bolmagyň bir şertidir. Çünki öwrenjek bolýan adam hakykatyň muşdagydyr. Diňe hakykat ýolagçysynyň ruhy erkinleşýär. Beýik akylдар Muhammet Ykbal: «Bilmek üçin edilen ähli gözlegler belli bir derejede doga-dilegiň bir görnüşidir» diýip, pikir ýolagçylygyny we pikir ýolagçysyny belende galdyrýar.

«Aýt ki, bilenler bilen bilmeýänler bir bolarmy?» aýatynda beýgeldilen ynsan bilen we bilýän zady bilen bitewileşen ynsandyr. «Maňa emlägiň hakykatyny görkez» dogasyny dilinden düşürmedik Hezreti pygamberimiziň (s.a.w) ýolundan ýöränleriň arasynda bolan we hiç zadyň aňyrsyny barlamazdan, gözlemezden gury öýkünmekden aňry geçip bilmeýän şekilparazlaryň özlerine-de, başgalara-da nepiniň ýetmesi mümkin däl. Gürrüňsiz hakykat we azaply pikir çillesiniň ahyryndaky ynanyş ýa-da ret ediş hormat goýulmaga mynasypdyr. Çünki bärde gözleg bar, sarp edilen wagt bar, zähmet bar, azm bar. Köpüň biri bolmak, hameleon ýaly akymyň reňkine görä bolmak wahynyň baş ideýasyna çaprazdyr.

- **Düşünje hormata mynasypdyr, düşünmegi öwredýänem**

Öwrenmek ýeterlik däl, bilýäniňi öwretmegem bilimiň şertidir. Medeni dünýäniň sütünleri-de mugallymlardyr. 'Diňe bir gowulyk bar – bilim, diňe bir erbetlik bar – sowatsyzlyk» diýen Sokrat, «Bilimli bilen bilimsizim öli bilen diri ýaly tapawudy bar» diýen Aristotel, filosofiýa diýlende şobada ýada düşüberýän Eflatun, Pifagor, Gippokrat ýaly şahsyýetler, «Gowulyklaryň iň beýigi bilimdir» diýen Faraby, Ibn Sina, Ibn Roşt, Ibn Haldun, «Ýatdan çykarma, saňa ýagtylyk berýän zatlardan ýüz öwürseň, görjegiň diňe öz tümlügiňdir» diýen Rene Dekart, Immanuel Kant, Nikolaý Kopernik we ýene nijeme öňdebaryjylaryň hemmesi aýry-aýry mugallymdylar. Döwürdeşler biri-birlerine öwredýärler, ýöne öňkiler bolmasa, soňkularam bolmazdy. Dünýäde siwilizasiýanyň öňüni açanlar, adam durmuşyny gowulandyranlar we dünýä ýaşamaga oňaly ýer edýänler mugallymlardyr.

Jemgyýetleri iýip-gemirýän sowatsyzlygy diňe bilim bilen ýok edip bolýar. Bilimi bolsa öwredip ýaýmaly. Bilim taýdan ösen jemgyýetler ahlakda, filosofiýada, bilimde, ykdysadyýetde,

sungatda beýgelyärler. Şol sebäpli mugallymlar jemgyýetiň arhitektorydyr. Mustapa Kemal Atatürk muny «Ýurtlary halas edýänler diňe we diňe mugallymlardyr» diýen sözleri bilen aňladýar.

Elbetde, adamlar özbaşdak okabam öwrenmek mümkinçiligini gazanyp bilýärler, emma adamy jemgyýet bilen ysnyşdyrýan, sosiallaşdyrýan mekdeplerdir we mugallymlardyr. Adamlar mugallymlaryň bilýän zatlary bilen birlikde olaryň özlerini alyp barsyndanam, hüý-häsiýetlerindenem täsirlenýärler. Şonuň üçin mugallymlaryň hormata mynasyp bolmaklary üçin ylmy we maddy ýetmezçilikleri bolmasa gowy. Soňky çözütdä öwrenýän we öwredýän adamlaryň aň-düşünjesine rahatlyk gerek, sebäbi olar diňe ylym-bilim bilen meşgullanmaly.

Bilimiň, terbiýäniň, öwrenmegiň biloňurgasy mugallymlardyr. Häzir ýurdumyzda bir milliona golaý mugallymyň ilkinji nobatda ylmy kämilligini we dowamlylygyny üpjün etmäge mejburdyrys. Çünki ýurtlaryň ýurtlaryň bolçulygy ýa-da ykdysady taýdan yzagalaklygy bilimleriniň derejesi bilen ölçelýär. Atatürkün aýdysy ýaly: «Bilim halky ýa azat, erkin, özbaşdak, şan-şöhratly, beýik jemgyýet edip ýaşadýar ýa-da gulçulyga we garyplyga äkidýär».

Aýşe SUJU.

«SÖZCÜ» gazeti, 27.11.2023 ý. Pedagogika we edep-terbiýe